

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

PRESENTKORT å Dagny för så väl 1886 som 1887
finnas att tillgå å Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå.

DAGNY

MÅNADSBLAD FÖR SOCIALA OCH LITERÄRA INTRESSEN

UTGIFVET AF

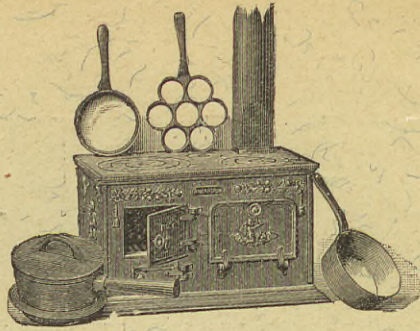
FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET.

NOVEMBER 1886.

INNEHÅLL:

- L. N.* Om gift qvinnas eganderätt enligt Nya Lagberedningens förslag.
Laura Kieler, Ibsen.
Literaturanmälan: *H. Lindgren*, Paul Heyses noveller.
Från Fredrika-Bremer-Förbundet. Utskottsfördelning.
Ernst Ahlgren, Herr Tobiasson. En julhistoria.
Till frågan om arbetslönen.
Hvarjehanda i kvinnofrågan.
Korrespondensafdelning. Till Esselde från M. R. — Till Dagnys läsare
från Redn.

Pris pr årgång: { För Förbundets medlemmar kr. 2,50.
För icke medlemmar » 4,00.

EMALJERADE KOKKÄRL

af

Ankarsrums Bruks
tillverkning

finnes hos de flesta

Jernhandlare och Bosättningsmagasin.

*Obs.! Emaljen garanteras vara absolut giftfri
samt starkt fastsittande.*

HJALMAR TAUBE

Ankarsrums & Öfverrums Bruks

UTSTÄLLNINGSLOKAL

VASAGATAN 8

STOCKHOLM.

~~7X h.~~

U. 11

Om gift kvinnas eganderätt enligt Nya Lagberedningens förslag.

Detta förslag, som så ifrigt varit emotsedt, har nu efter mer än 2½ års väntan blifvit offentliggjordt, och de flesta af våra större tidningar hafva mer eller mindre utförligt redogjort för dess innehåll. Denna tidskrifts begränsade utrymme tillåter icke återgifvande af det ganska digra utlåtandet; men äfven om det varit fallet, torde för flertalet af tidskriftens läsare de många lagparagraferna hafva blifvit en föga njutbar lektyr. I vår lagbok sammanhänger den ena »balken» med den andra; en paragraf betingas af en annan; rubbas den första här, måste också den andra der röra på sig. Om allt detta är för icke lagkunnige svårt att hafva någon mening. Förvisso har arbetet varit drygt, och mycken tid och omsorg torde derpå blifvit nedlagda; att det varit samvetsgrant, derom vittna i främsta rummet de reservationer, hvilka af *samtliga* ledamöter afgifvits. Endast en öfverlägsen, fint juridiskt spetsad penna borde därför här tillåta sig att fälla något omdöme.

Men då ju ett lagförslag, sådant som detta, så djupt ingriper i familjens, i det dagliga lifvets mångskiftande intressen, berör mer eller mindre hvarje samfundsmédlem, äfven den ringaste, verkar i den rikets såväl som i den fattiges hem, så må ej anses olämpligt om förslaget skärskådas äfven från synpunkten af »le gros bon sens commun.»

Endast från sådan synpunkt kunna vi denna gång yttra oss om förslaget, under förhoppning att framdeles få meddela utlåtanden från verkligt kompetenta personer.

»Hvad skulle vinnas genom detta förslag, om det blefve lag?» — är den fråga, som först framställer sig för den närmast intresserade, d. v. s. den svenska hustrun, och denna fråga skola vi så kort och enkelt som möjligt söka besvara.

Som bekant blef genom 1874 års lag en början gjord till att rubba den s. k. egendomsgemenskapen i äktenskapet, en brèche skjuten i motståndarnes fastaste bålverk. Det erkändes, att, med iakttagande af vissa formaliteter, egendom kunde vara icke blott enskild, d. v. s. hustrun eller mannen enskildt tillhörig, utan jemväl att *förvaltningen* öfver sådan egendom kunde tillkomma hustrun. Mycket skrefs och än mera talades då för tiden om

dessa lagstadganden och deras praktiska betydelse, men för allmänheten voro och förblefvo de »ett dunkelt tal.» Och dock var möjligheten af hustruns icke blott egande- utan förvaltningsrätt af enskild egendom derigenom erkänd, — ett erkännande, hvars betydelse först genom framtida reformförslag skulle fullt uppskattas.

Men »hvad stort sker, det sker tyst!» År kommo och gingo, under det frågans vänner, visserligen motvilligt, men dock böjande sig för klokhetens råd, iakttogo en afvaktande ståndpunkt. Här är nu icke meningen att gifva en historik öfver frågans vidare utveckling. Det allmänna rättsmedvetandet, som småningom utvecklats sig, yrkade på något annat och något mer än dessa medgifvanden, och vid 1884 års riksdag väcktes af frih. Stackelberg m. fl. den motion, som föranledde riksdagens beslut om en skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändring i äktenskapslagen *»i syfte att bättre, än i samma lagstiftning skett, tillgodose gift kvinnas rätt och bästa.»*

Denna skrifvelse remitterades till Nya lagberedningen, och förslaget är i enlighet dermed utarbetadt. För de många, som hysa verkligt varmt intresse för denna fråga, har, som ofvan blifvit sagdt, tillfälle varit beredt att, i snart sagdt hvar och en af våra dagliga tidningar, taga kännedom om förslaget och försöka tyda dess ordalydelse. Under förutsättning att detta *»Nya lagberedningens förslag till förändrade lagbestämmelser i fråga om Äkta Makars Inbördes Egendomsförhållanden»* är för våra läsare känt, kunna vi öfvergå till de frågor, som ligga den gifta kvinnan närmast. Dessa torde kunna sammanfattas i följande tvenne punkter: *Om detta förslag blifver lag, hvad har den gifta kvinnan vunnit? Hvad återstår att önska?*

Främst synes oss då komma frågan om målsmanskapet. Detta skall enligt förslaget bibehållas, dock med undantag för viss slags egendom, öfver hvilken hustrun, oberoende af målsmanskapet, skulle ega att råda.

Dessa vilkor och undantag, hvilka öfverallt i förslaget återkomma, torde antagligen i praktiken blifva föga praktiska. Att de äro betingade af »nödig varsamhet, omsorg om det bestående», »den historiska utvecklingen, familjens intressen, äktenskapets natur», »den nödvändiga begränsning i den ogifta kvinnans frihet, som inträder i äktenskapet och som grundläggandet af familjen för med sig» m. m. anses vara otvifvelaktigt. — Alla dessa uttryck igenkänner man nämligen med en viss förvåning som gamla bekanta från föregående förhandlingar i denna fråga. Men då Nya

lagberedningen otvetydigt säger sig vilja utgå från riksdagens skrifvelse och alltså det nu utarbetade förslaget principiellt icke skulle befatta sig med något *annat* eller något *mera*, än hvad i nämnda skrifvelse blifvit begärddt, så kan också en förklaring finnas, hvarför det hela blifvit inskränkt till det minsta möjliga.

Men om målsmanskapets bibehållande måste blifva det förnämsta inkast, som af den gifta qvinnan kan göras mot Lagberedningens förslag, och om flera knappt mindre viktiga invändningar kunnat göras emot föreslagna eller bibehållna bestämmelser, måste dock erkännas, att i åtskilliga detaljfrågor medgifvanden blifvit gjorda i syfte att försvara hustruns eganderätt. Främst denna, att före äktenskapets ingående ärfd, så väl som derefter förvärfd fast egendom, eller sådan, erhållen genom gåfva och testamente — icke blott jordegendom på landet, utan jemväl hus och tomt i stad — blifver endera makens enskilda egendom, öfver hvilken, dock utan att särskildt förord eller aftal varit af nöden, egaren eller egarinnan eger förvaltningsrätt; samt vidare att om sådan enskild egendom genom köp eller byte eller på annat sätt öfvergår till annan egare, det vederlag, som för sådan egendom erhålles, fortfarande förblifver den ursprungliga egarens eller egarinnans tillhörighet och ställes under hans eller hennes förvaltning.¹

För öfrigt vill det synas, som om hela förslaget blifvit, som man i hvardagsspråket säger, »inkrångladt», derigenom att egande- och förvaltningsrätten blifvit skilda. Under andra förhållanden, då det gäller myndiga personer, kan en sådan skillnad emellan egande- och förvaltningsrätt knappast ifrågakomma, för så vidt icke, som t. ex. vid bolag, hvarje delegare frivilligt åt styrelse eller förvaltare öfverlåter en sådan rätt.

Efter 1874 blef möjligt att dela förvaltningen — ett stadgande, som gaf upphof till mycket skilda tolkningar. Enligt nu föreliggande förslag skulle makars egendom kunna vara dels enskild under enskild förvaltning, dels samfäld under mannens, dels ock samfäld under hustruns förvaltning. Så länge dock frågan står emellan de tu, man och hustru, är den möjligen enklare att lösa, ehuru, som också en reservant inom lagberedningen

¹ Detta borde synas själfklart. Men då man hört sådana fall anföras som t. ex. att en qvinna, som för literärt eller konstnärligt arbete uppburit en hundra kronors-sedel — öfver hvilken summa hon enligt lag egde råda, — om hon vexlat sedeln i två sedlar à 50 kr. genast förlorat sin *rådighet*, så att mannen egde bestämma om summans användande; då må man väl erkänna, att sådana lagar behöfva ändring, icke blott »kommentarier.»

anmärkt, hvarje makes bidrag till gemensamt bo och barns underhåll borde mer än som nu skett uppmärksammas. Men tillkommer tredje mans rätt, och i all synnerhet när konkurs inträffar, då boets egendom måste afträdas till borgenärer, då vill det synas som om vederbörande domstols skipande af lag och rättvisa genom detta förslag betydligt försvårats.

Men, som sagdt, hithörande paragrafer kunna blott med juridisk sak-kunskap bedömas. Allmänheten, och i synnerhet den gifta qvinnan, må dock glädjas, att ett så viktigt inlägg i frågan blifvit gjordt, och att denna efter en tids hvila ånyo kommit under debatt. Innan detta lagberedningens förslag från Kongl. Maj:t återsändes till riksdagen, torde många ändringar kunna ske, och dess vidare öden äro nu svåra att förutse. Att man gerna hoppas hvad man gerna vill, är ju en gammal erfarenhet, och i detta fall må man väl hafva temligen grundade förhoppningar, att våra lagstiftare skola taga steget fullt ut och icke längre försöka sig med kompromisser mellan det gamla och det nya eller fortsätta på halfmesyrernas otacksamma stråt, hvaraf enda följden skulle bli, att man oroat alla och tillfredsstält ingen.

Om det ytterst viktiga och mest svårlösta kapitlet, »det om gäld,» kunna vi nu icke yttra oss, utan vi hänvisa hvarje qvinna, som intresserar sig för denna fråga, till lagberedningens förslag, hvilket till pris af 1 kr. finnes i bokhandeln tillgängligt. Derjemte fästa vi uppmärksamheten vid de synnerligen förträffliga artiklar rörande denna sak, hvilka i Aftonbladet för den 26, 27 och 28 okt. varit synliga. Till sist afsluta vi vår korta öfversigt med följande citat ur den, lagberedningens förslag åtföljande reservationen af häradshöfding Wählin, i hvilket yttrande för öfrigt hr Presidenten Berg instämt:

»Ett stadgande, som tillåter hustru att råda öfver egendom, men tillika innehåller, att mannen eger råda öfver hustrun, innebär en inre motsägelse. Skall hustrun ega förvaltningsrätt, bör mannens målsmanskap upphävas.»

L. N.

Ibsen.

Tecknad af **Laura Kieler.**

»En ensam Mand!» Så kallar han sig sjelf, och så kallas han af andra. En man, som flyttar milstolparne allt längre och längre ut och står på vakt, spejande efter soluppgång. Så snart han blir upphunnen, drager han sig skygg undan och kämpar sig allt längre ut på »Stenröse og Vidder». Han stannar icke för att se om han får andra med sig. Han är en pionier, som går före sin samtid och därför alltid kommer att gå ensam, höjande baneret och manande ständigt: framåt! uppåt!

Man ville blott önska, att den outröttlige vandraren stundom ville unna sig några ögonblicks rast och se sig om för att få klart för sig, huru långt stycke väg dock blifvit lagd till rygga. Det skulle taga bort en del af bitterheten ur hans själ.

Likväl skall han aldrig kunna inpassas i gruppen af »tidens store män». Henrik Ibsen kan icke följa en sluten trupp. Han ser framtidskolonnerna rycka fram, men han går alltid förut. För honom gäller i hela dess kraft bibelns ord, till den, som satt handen till plögen, att icke se sig tillbaka.

Han är norrman från topp till tå, men en norrman, i hvilken icke finnes en skymt af Per Gynts humbug, en norrman, som hyser en så stark sjelfkritikens ängslan för att göra sig löjlig, att han i den punkten nästan kan sägas vara dansk.

Ja, helt visst är han en »ensom Mand», en varsam man, hvilken, så snart talet faller på lefvande samtidspersoner, i synnerhet diktare och konstnärer, ögonblickligen knäpper igen rocken ända till hakan och sitter der framför en, otillgänglig, fåordig, med hårdt sammanpressade läppar.

Men nämn blott idéerna, de store döde, och man skall illa känna Ibsen, om man kallar honom sluten.

När den store diktaren sitter hemma hos sig, riktigt lugnt och trefligt, och har en eller två, tre omkring sig, som han känner sympati för, och som han *tror*, det vill säga icke misstänker för att vilja draga vaxlar på honom, då kan denne tyste man, som icke utan svårighet finner uttryck, plötsligt blifva vältalig.

Två gånger har jag sett honom upprymd, nästan hänförd. Ena gången var då »Kongsæmnerne» uppförts i Berlin, den andra efter Suezkanalens öppnande. Till mina bästa minnen höra sommaraftnarne i hans hem i Dresden. Det var en sådan afton han skildrade inträdet af kejsarinnan Eugenie's skepp i kanalen.

»Hon satt der under dånande kanonsalut», berättade han, »midt på det blomstersmyckade däcket, omgifven af sitt hof och helsad af tusen sinom tusendes jubel — en annan Kleopatra! Jag hade aldrig sett en skönare syn.»

Så uppdrog han bild efter bild, icke med färger, utan allt i fasta former, det var ingen målares pensel, utan bildhuggarens mejsel; och allt som han talte, stodo bilderna för oss, likasom huggna i sten.

Det fins till och med ögonblick, då Ibsen, kan vara hjertlig, och då ett godt småleende mildrar hans skarpa drag.

* * *

Ibsen är en man, som kämpat sig fram, som har tagit sitt eget ansvar på sina egna breda axlar och velat hafva sig sjelf att tacka eller klandra för allt. Icke förd fram af reklamer, icke från början buren af något parti — andligt taladt en *selfmade* man — det är Ibsens storhet.

För flere år sedan skref han till mig följande:

»Tag icke råd af någon, gör hvad som synes er sjelf bäst. Låt icke inverka på er af någon. Låt inga af edra försök blifva liggande i skrifbordslådan. Gif ut dem som bevis på er egen utveckling, eljest växer ni ifrån er sjelf.»

»För att med framgång beträda författarebanan fordras något mer än den blotta naturbegåfningen. Man måste hafva något att dikta på: ett lifsinnehåll. Har man icke det, så diktar man icke, utan man bara skrifer böcker. Nu vet jag mycket väl, att ett ensamt lif icke nödvändigt är ett innehållslöst lif. Men menniskan är dock i andlig mening en långsynt varelse. Vi se klarast på stort afstånd. Derfor: res bort från Norge! Detaljerna förvirra; man måste gå bort från det man vill bedöma. Sommaren skildras bäst om vintern... Hufvudsaken är att blifva sann och trogen i förhållande till sig sjelf. Det beror icke på att vilja ditt eller datt, utan på att vilja blott *det*, som man absolut måste, emedan man är sig sjelf och icke kan vara någon annan. Allt annat förer blott till lögn. — Ni skall icke tro, att jag är så ovänligt stämd mot mina landsmän, som många beskylla mig för. Och i allt fall kan jag försäkra er, att jag icke är en smula vänligare mot mig sjelf än mot dem.» . . .

»Brand kom på sin tid till som resultat af något genomlevadt — icke upplefvadt —; det var mig nödvändigt att i diktens form frigöra mig från något, hvarmed jag blifvit färdig i mitt inre, och när jag på det sättet blifvit det qvitt, hade min bok icke vidare något intresse för mig.» . . .

Ett är visst, Henrik Ibsen är framför allt annat en sjelfständig man. *Han* låter neppeligen inverka på sig af någon.

Ingen bör räkna på honom såsom anhängare af ett bestämdt parti, om han ej vill narra sig sjelf. Då »Kejser og Galilé» utkom, sökte genast en viss krets att inregistrera honom hos sig. Det var lika fåfångt som om teologerna trott sig kunna lägga beslag på Henrik Ibsen.

De, som lemnade Ibsen i den tro, att han var *deras*, följdes af hans tysta smålöje, der han stod och i tysthet tänkte blott *sitt*. Detta »sitt» är något högst egendomligt och ej lätt att förstå. Kristen eller fritänkare? Blir männen Ibsen någonsin vare sig det ena eller

andra? Han är en lefvande fråga, tviflet personifieradt. Icke desto mindre har *en* menniska haft ett ingripande inflytande på hela hans diktning, och märkligt nog är denna menniska en kristen. Det är hans hustru.

Hans hustru har ingjutit hos honom den aktning och vördnad för qvinnan, som går lik en röd tråd genom alla hans verk, och som utmärker honom framför de flesta moderna författare. Det är henne vi hafva att tacka för, att han så trofast antagit sig qvinnans sak, och att han icke skildrat den nordiska qvinnan såsom parisarne skildrat den franska makan och modern, att för Henrik Ibsen qvinnan icke är liktydig med kokotten.

* * *

Den norske diktaren är en lidelsefull natur. Han är icke Ætna eller Vesuv, blomsterprydda och vinomrankade. Han är Hekla, hvil- kens vulkaniska krafter jäsa och sjuda under nordens is och snö.

Ibsen är oppositionsman, ja hans natur är lutter opposition. Afven om det, för hvilket han kämpar — nu närmast qvinnans och arbetarnes sak — segrar, skall han i följe af sitt ideala kraf, och naturligtvis på grund af denna vår stackars verlds ofullkomlighet, fortfara att flytta milstolparne. Han skall förblifva oppositionsman så, som en kristen alltid borde vara, nämligen så länge synden fins till. Den kamp Kristus väckte på jorden är oafbruten, utan hvila, intilldess sanningen gifvit lögnen dödsstöten.

Men likt många ideala naturer är Ibsen otålig. Likasom Björnson vill han gerna springa öfver utvecklingsgraderna och gifver icke tid. Det är hos honom något feberaktigt förhastadt, hänsynslöst fordrande. Deraf kommer missmod, förakt, skepticism. Såden gror icke på en dag.

* * *

Huru mycket man än är böjd att tänka sig Henrik Ibsen såsom en vandrare öfver höglätterna, helst i snöstorm och oväder, så gifves det dock en annan bild, som mera korrekt och på ett mer lefvande sätt återgifver honom och hans lifsgerning. Han har sjelf gifvit oss den i följande ord:

»Nej i Dybet maa jeg ned;
der er Fred fra Evighed.
Bryd mig Vejen, tunge Hammer,
til det dulgtes Hjertekammer.

Hammerslag paa Hammerslag
indtil Livets sidste Dag.
Ingen Morgenstraale skinner,
ingen Haabets Sol oprinder.»

Denna dikt är ett skriftermål. Han röjer för oss här på en gång sin stora styrka och — sin stora svaghet. Den behöfver ingen kommentar. Bilden är tillräckligt tydlig.

Det var bergsmannen, som på sin tid kom från bergets djup upp till den Ekdalska vindsboningen, höll upp sin gruflykta och lät dess skärande ljus falla på de bländades anleten. Bergsmannen erkänner själf:

Lyset blinder jo mit Øje,
hvis jeg søger i det høje.

Intet under, att familjen Ekdal också blef bländad och höll för ögonen! Kanske hade de stackars förskrämda människorna, när allt kommer omkring, bättre tålt sanningens ljus än Ibsens gruflykta.

Solen icke blott lyser, utan ger också värme och lifskraft. Man vänjer sig också vid ljuset.

Hell och lycka dock för bergsmannen, att det underbara må tima, att — när den tunga hammaren banat honom väg till »det fördoldas hjertekammare», och när djupets andar lärt honom att lösa »lifvets ändlösa gåta» — han då icke tillika må säga om sig själf:

»Men jeg glemte Dagens Pragt
i den midnatsmørke Schakt,
glemte Liens sus og sang
i min Grubes Tempelgang.»

utan att »hoppets sol» måtte rinna upp för Henrik Ibsen, trots

»Hammerslag paa Hammerslag
indtil Livets sidste Dag!»

Literaturanmälan.

Paul Heyses noveller, öfversatta af A. G. Engberg. Stockholm, P. A. Norstedt & Söner. Pris: 50 öre häftet.

Paul Heyses mångsidighet gör det svårt att skildra honom. Han hör till dessa lyckliga naturer, som finna sig hemma öfverallt, och hos hvilka lifvets vexlande scener och dess skiftande gestalter bringa motsvarande strängar hos diktaren själf i dallring. Detta är dock sant endast med en inskränkning. Ty för det råa, det simpla, det brutala har Heyse intet öra. Och när han skildrar, får det skildrade en viss likhet, icke med honom själf, men med det han älskar. Och som detta är harmoni och hvad derunder inbegripes, uppträder äfven sjelfva brottet hos honom med en viss storslagenhet, en samlad kraft, som väcker, visserligen icke vördnad, men dock en viss beundran. Se t. ex. Andrea Delfin. Han flyttar gerna sina personer upp i en förklarad atmosfer, gjuter kring dem en skönhetens helgongloria, hyllar dem själf med en tyst dyrkan, som återspeglar sig i skildringens bevingade kraft, och skonar dem, om de behöfva medlidande, med en försynt ömhet, som står i den skarpaste strid med naturalismens agande kärlek.

Till fäderneslandet är han kosmopolit, till trosbekännelsen eklektiker, till sympatierna universell, och dock är det en nationalitet likasom det är en viss ålder och en viss typ han företrädesvis väljer. I Italiens jord slår hans dikt allra helst sina rötter, för de ungas lif och deras ålder klappar hans hjerta varmast, och rikast blommar hans poesi, när det är den unga qvinnan han får skildra. Helst skildrar han henne, icke med ett omedvetet stilla blomlifs inbundenhet, utan hos henne slår jungfruligheten ut i sträng otillgänglighet: hans *Arrabbiata* har vissa släktskapsdrag med naturelementen i sitt blinda trots, sin utmanande halsstarrighet, sin stolta otämjelijhet. Så fort ungdomen och skönheten komma på tal, tar konstnären hos Heyse öfverhand öfver sedeskildraren och historikern. Det kan hända honom att tappa bort tråden och förlora sig i för ämnet mera främmande skildringar, när han sysselsätter sig med sådana bilder, och ofta äro icke de noveller bäst, der Heyse mest oförbehållsamt låter sitt hjerta tala; men huru gerna öfverser man icke med en och annan konstnärlig brist, för det tillfälle de gifva oss att se in i hans själ, som han annars håller omsorgsfullt tillstängd för obehöriga blickar.

Hans kärleksnoveller äro färgade af ett visst vemod, som annars är sällsynt hos Heyse. Detta vemod inträder hos honom ungefär samtidigt med kärleken, och det förklaras, efter hvad jag tror, deraf att kärlekens komplement är förgängelsen. Och hvem har det icke slagit, att detta vemod är så vanligt just hos ästhetiska naturer! För skönhetsens beundrare och svurne dyrkare är lifvet kort, kortare än för andra, och för dem fins det en rest af lif, ålderdomen, som de knapt vilja kalla med namnet lif; det fins för dem en solskensdag, då lyckan strålar och kärleken ler, men den förbleknar hastigt, och sedan är lifvet tomt och kallt, och de värma sig då hos nya generationer eller spegla sin flydda ungdom i minnets matta glans.

Hör icke Heyse just till dessa, och ligger icke häri hans dikts svaghet så väl som styrka? För honom koncentrerar sig lifvet i ungdomsnjutningens ögonblick, i den älskandes smekande uppenbarelse. Derfor tycker man sig höra ur hans noveller nästan som en ångestfull bön, den enda sens moral, man kan tillskrifva honom: försumma icke ungdomen (så skulle denna sens moral kunna öfversättas), leta efter kärleken och akta dig, att lyckan icke undgår dig. En af novellerna heter *Resan efter lyckan*: den unga qvinnan är sjuk af samvetsqual, hon har vägrat att bönhöra sin älskade. Hon jagar honom ut i natten, han störtar från sin häst och dör. Detta är hennes brott, öfverallt ser hon hans bedjande ögon, hon hör hans klagande röst; och dessa ögon och denna röst tyckas likasom förebrå henne, sägande detsamma som korpen i Poes beundransvärda dikt: never, never more!

Hvem känner icke *Flickan från Treppi*, en figur, som står alldeles på gränsen till det orimliga, men hvars strid mot älskarens motsträfvighet och kyla hör till det mest storartade Heyse diktat. Endast avslutningen verkar något afkylande, då diktaren tycks ha varit rädd för sin egen figurs djerfhet och låtit förleda sig att uppblanda hennes tro med tvifvel, något som icke torde vara i stil med karaktären.

Heyse har i den yttre konturteckningen af sina figurer låtit något af den entusiasm tala, som den lyckliga kärleken använder i sitt språk. Han målar med en plastisk tydlighet, som blott är det inspirerade ögonblicket förbehållet. På hans värtalighet i ordmålningen behöfva inga exempel anföras, då sådana kunna igenfinnas på snart sagdt hvarje blad.

Men diktaren har en rik och smidig talang, som lämpar sig för alla ämnen. I »*Känn dig sjelf*» företager han till behandling en själsjukdom, som han träffande betecknar med namnet »andlig sömnlöshet», och hvars resultat han beskriver som olyckan att alltid förtäras af »hemlängtan till sig sjelf». Dess symptomter hafva framkallats af reflexionssjuka, af öfvermått af kritik, och dess botemedel är kärleken.

Slutligen har diktaren äfven ett ord för det rent sagolika. Han låter fantasien hafva lösa tyglar i en sådan berättelse som *Clas Patra*, men han inblandar ett underbart, mystiskt element äfven i hvardagslifvets förhållanden, och han går i uppfinnandet af äfventyrliga intriger ofta för långt. Dervid finner man, att diktaren mottagit sina ungdomsintryck från en annan tid än vår. Ett drag, som förtjenar mycken uppmärksamhet, är hans förskräckelse för omaka förbindelser och hans böjelse att låta dem upplösas, äfven om detta skulle ske genom ett torrt maktspråk. I *En moders bild* är t. ex. meningen att skildra den helsosamma lexan, som en verldserfaren förmyndare ger sin oerfarne och kärleksdruckne myndling, som kommit in i ett kärleksförhållande, der en alltför stor åldersskillnad är för handen. I ett samtal, som är ett diplomatiskt mästestycke, der tonen vexlar från finaste salongston till ransakningsdomarens närgångna sträffhet, i ett samtal, som således är alldeles för mästerligt för att någonsin kunna hafva hållits, återger författaren scenen mellan den kalle, den iskalle mentorn, som för sin unge väns talan, och den förälskade qvinnan, som i förtvifladt trots håller fast vid sin eröfring och försvarar kärlekens eganderätt. Situationen är dramatisk, men ytterst osannolik, och det förtviflade hjälpmedlet, som sedan användes, är ännu osannolikare. Det förefaller oss, som hade denna kallblodiga beräkning icke sin plats i ett förhållande, der hjertat har första ordet och torde ega skäl äfven der förnuftet är svarslost, och det förefaller oss, som om en sådan dialog mellan förstånd och känsla icke rätt passade för Heyses fina pensel.

Ämnet är återupptaget i *Lilla mamma*, der det är behandladt med större finhet. Diktaren har stora kraf på yttre likformighet mellan tvenne varelser, hos hvilka böjelsen skall vara något mer än ett flyktigt tycke. Huru långt dessa kraf kunna sträcka sig, finner man af berättelsen *Vid Tiberstranden*. Skildringens glanspunkt är beskrifningen på Caterina och det tumult, denna uppenbarelse af italiensk lifskraft åstadkommer i den tyske lärdes själ, bunden som han är med ring och löfte vid den engelska missen. Ojemförligt starkare än hela Fredriks förhållande till fästmän är beskrifningen på det intryck, den italienska flickan gör. Det är dock engelskan, som behåller segern, och skälet härtill är något dunkelt. Diktaren har här förnekat den naturröst, hvars allmakt han annars är den förste att erkänna, den

vältaligaste att prisa. Och denna tvetalan visar, att Heyse karaktäristiskt nog är mera kulturmanniska till sin öfvertygelse än till sitt temperament. Brytningen återfinnes i vår tid hos de flesta skalde-naturer och leder ofta till inkonsekvenser både i dikt och lif. Det är dock att gå för långt, att som Brandes beskylla Heyse för efter-gifter åt en blott konventionell moral. Att han ibland synes göra sådana, beror enligt min tro derpå, att han icke önskar att de konventionella hänsynen lättsinnigt eller groft trampas under fötterna, likasom han icke heller kan förlika sig med, att de blott af yttre skäl åsidosätts. Är deremot oppositionen mot ett konventionelt band djupt och innerligt rotfast och grundad på psykologiska förutsättningar — då tvekar icke heller Heyse i valet. I detta fall sker brytningen mot häfdvunnen sedvänja, ehuru icke på ett stormande sätt, men på ett fullt gentlemannamässigt. Verldsmannakorrektheten är nämligen alltid Heyses karaktärer medfödd, och Brandes har gjort den intressanta upptäckten, att han gerna beskriver sina personligheter med ordet »förläsnäm» eller något dermed synonymt.

Ötversättningen af Heyse erbjuder utomordentliga svårigheter, hvilka dock hans senaste öfversättare tycks ha varit fullt vuxen. Då Heyses författarskap uthärdar jembörelse med det bästa, samtidsliteraturen erbjuder, torde i denna gedigna tolkning bokens framgång få anses betryggad.

H. Lindgren.

Från Fredrika-Bremer-Förbundet.

Vid Fredrika-Bremer-Förbundets sammanträde torsdagen den 21 oktober afhandlades bl. a. frågan om förbundets alltmer utvecklade verksamhet samt behovet att fördela det ständigt växande arbetet på flera händer, och beslöts att tillsätta en komité och utse vissa personer, åt hvilka skulle uppdragas att öfvertaga en del af göromålen. I komitén för utarbetande af en plan för bildandet af en stipendiefond invaldes fruarne Th. Gyldén och S. Whitlock samt herrarne G. Sjöberg och J. H. Palme.

Till att å förbundets vägnar granska och bedöma litteratur för barn och ungdom utsågos fru E. Ankarsvärd samt fröknarne L. Engström, M. Forsell och G. Hjelmmerus.

Till att verka för spridning af insigt om sjukassans värde utsågos fruarne S. Adlersparre, Th. Gyldén och G. af Klintberg samt fröken A. Roos.

Till att ombesörja anordnandet af sällskapliga samkväm och föredrag utsågos fruarne G. af Klintberg och G. Weidenhjem samt fröken A. Roos.

Herr Tobiasson.

Julhistoria

af

Ernst Ahlgren.

»Du har alltid varit ett nöt», sade herr Tobiasson till sig sjelf tidigt på julafton, då han efter slutad rakning lyfte ljuset mot spegeln för att se hur arbetet lyckats. Han såg länge på det gamla ansigte, som ur spegeln betraktade honom med icke mindre uppmärksamhet.

Ja, herr Tobiasson var ett ovanligt gammalt nöt, det visste han. Men han kunde icke fatta hvarför han skulle vara det. Han hade från barns-ben sökt att vara klok och förständig, som alla andra voro det. Men det hade icke lyckats. Och därför stod han nu och granskade sitt ansigte, som om han der kunde finna svar på de spösmål han stälde till sig sjelf. Ansigtet såg emellertid ut, som om det kunnat tillhöra en ganska intelligent gammal herre. Derför trodde ingen honom om att vara sådan han verkligen var. Och det var väl.

Ett lustigt ansigte var det. Det kunde bli långt och det kunde bli kort. Det hade mjuka, rörliga drag, liksom af kautschuk. Munnen var hoptryckt, som hade man slutit den genom att ge hakan en knyck, näsan var klumpig och stor, beherskande det hela med komiskt majestät. Öfver den blanka hjessan låg håret draget upp i tunna stripor för att skyla kalheten, men från öronen växte det rundt kring nacken i kortklippt stålgrå rikedom.

Ur detta gummi-ansigte logo ett par ljusa ögon, skyddade af gardinlika ögonlock, med många skrynklor. Genom en elak liten dragning af ena mungipan i förening med en hopknipning af dessa ögonlock, kunde detta ansigte förvandlas till en inkarnation af gubbslug illmarighet. Det visste herr Tobiasson, och han visste, att det var hans lycka, ty deri låg hans enda värn, när dumheten ville lysa igenom.

»Jaha ja», sade han och såg på det godlynta gamla ansigtet med dess många valkar, fåror och ränder.

Det der »jaha ja» var för honom ett slags sällskap. Det kunde svara på allting och utsäga allting. Hela dagar kunde förgå, utan att han hade annat umgänge än det. Men det kunde vara tillräckligt så, ty egentligen bestod han af två personer. Det var just det, som förargade honom.

Han hade flyttat den långa vägen från Lund till Stockholm bara för att bli qvitt den ena af dessa två. Och nu var han med i alla fall, det kände herr Tobiasson. Det var därför han drog ihop sitt ansigte, så att munnen blef till ett enda streck och hakan lyftes upp emot näsan. Af ögonen syntes nästan icke ett spår: gardinerna voro för; och herr Tobiasson ref sig i nacken, der det ännu fans något att rifva i. Ja, två personer var han. Den ene en gammal tok, som

inte kunde låta bli att hålla af hela världen, den andre en inbiten skeptiker, som hånlog åt denna sentimentalitet.

Hvarhelst herr Tobiasson mötte någon, som behöfde hjälp, der var narren framme och pockade på att han skulle vara tillreds. Och om herr Tobiasson fogligt svarade, att hvar och en får reda sig, som han kan, så fick han känna sin plågoande. Ty han gaf icke tappt. Han kunde hålla den arme mannen vaken nätter igenom, han tutade i hans öron, att han var en förstockad gammal syndare, ja, han förbittrade hvarenda bit mat för honom och kom honom att känna det, som om han stulit den ifrån andra.

När herr Tobiasson till sist var så förpint, att han icke kunde mer, så gjorde han narren till viljes. Men då blef det skeptikerns tur! Och hade herr Tobiasson haft det hett förut, så blef det etter-värre nu. Ty skeptikern var långt mera raffinerad än narren, och han förstod att framhålla det hela så bottenlöjligt, att herr Tobiasson kunde blygas ögonen ur sig. Han hetsade den arme mannen med sitt hån, han marterade honom med sjelfförebråelser han visade honom med matematisk noggrannhet, hur ett visst litet kapital skulle rinna bort genom gifmildhetens tomma taska utan att lemna qvar annat åt en viss gammal herre än medvetandet att ha hushållat som en tok. Sluttablånen bestod alltid af herr Tobiasson sjelf, sedd som fattighusgubbe i magisk belysning.

Med det sista kunde skeptikern göra herr Tobiasson ursinnig; i sin förbittring trätte den gamle herrn på narren, knöt handen så till sägandes för näsan på honom och sade, att han icke var värd en pris snus.

Men ingenting hjälpte. De fortforo att slitas om honom, de två, och han skulle velat ge allt hvad han egde bara för att få ro. Han gick alltid med en hemlig känsla af att hvad han gaf åt en, det tog han ifrån en annan, och det var narren skuld i. Derfor beslöt han att bryta med denne; han ville helt enkelt resa ifrån honom och söka räddning hos skeptikern.

Detta visa beslut satte han i verket med en brådska, som om det gäلت att rädda sig undan en jordbäfning. Han sålde sitt hus, satte auktion på sina husgudar och köpte sig en lifränta. I Lund kunde han icke stanna, ty hvarje medellös student var en snara, — ja öfver hufvud taget hvarje student, som befann sig i »tillfällig» knipa. Och gatorna vimlade af dem.

Till Stockholm kom han en ruskig decembermorgon, medan staden låg och sof. Han njöt af att allt såg så främmande ut och kallt. Här skulle han vara fredad. Hans böcker och hans musik skulle bli hans värld. Studentsången gaf han tusan; här hade han stora operan.

Och så hade herr Tobiasson under sin jagt efter rum funnit en möblerad dublett, som var olik alla andra dubletter han besett. Han hade endast anmärkt, att han skulle önska en schäslong i sitt innersta rum, och en schäslong anskaffades.

Värdinnan var en vänlig människa, förskräckligt rädd, att herr Tobiasson skulle bli missnöjd och flytta bort. I hans dåvarande

sinnesstämning gjorde denna ödmjukhet honom godt, ty den kom honom att känna sig som en hårdhertad gammal man, hvilken icke bekymrade sig om något annat än sin egen beqvämlighet. Han försummade intet tillfälle att framstå som sådan. Det skulle vara ett slut på gamla lifvet, — absolut!

Han var ordentligt rädd för att få intresse för sitt värdfolk.

Men nu — der han stod och beskådade sitt nyrakade ansigte — nu hade han ändå dessa människors historia så klar i sitt hufvud som i en uppslagen bok. Han hade fått den bit för bit, utan att de sjelfva vetat derom; han hade fått den af uppsnappade ord, af frun, af pigan, af barnen; af sjelfva möblerna, som han begagnade. Ty mot sin vilja var herr Tobiasson en mycket vaken och mycket nyfiken gammal herre.

Han visste, att dessa två haft ett trefligt litet hem, som de sjelfva arbetat ihop, hon som sömmerska, han som handelsbiträde. Sedan de gift sig och etablerat affär, hade allt gått dem väl i händerna, ända tills krisen kom och mannen på borgensförbindelser miste allt hvad de sparat tillhoppa. Så blef det att börja från början igen, sedan konkursen var utredd. Sina bästa rum hade de hyrt bort för att skaffa sig en inkomst, och allt hvad möbler de egde kvar hade de använt på att göra dessa rum så lockande som möjligt; det fans så godt om lägenheter nu och var svårt att få hyresgäster, men de hade velat göra sitt bästa. Sjelfva hade de med barnen packat sig tillhoppa i sängkammaren. Herr Tobiasson hade en gång kommit att kasta en blick dit in: — så godt som tomma väggarne, en urblekt stol, ett barskrapadt bord, de fattiga sängplatserna, och för resten rama, nakna nöden. Det enda de sökt rädda undan — mannens schäslong — det hade han sträckt ut sina labbar efter, bara därför att han hade penningar och de hade inga. Fans det rättvisa i det? Och der gick han — gamla latmask som han var! — och hofverade sig i öfverflöd, medan andra som trälar måste slita för sig och sina barn. Var han inte en gök i ett småfågelnäste? . . . en oförskämd gammal gök! Var han inte en inkräktare och blodsugare?

Han hade fruns chiffonier och herrns skrifbord, och deras bästa divansmatta låg under hans fötter till dagligt bruk. Och måste icke herrn som en tjuf smyga sig ut i sin egen tambur för att få höra sitt eget piano, när herr Tobiasson värdigades spela på det samma! Och kunde de arma ungarne taga sig en enda glad stund utan att genast tystas med ett: »gamle herrn kan bli ond»!

En piga hade de, som — bara hon — kunde göra herr Tobiasson grå hår, om han inte haft det förut. För det första kunde han icke tänka sig i hvad för ett uselt kyffe de kunde ha hittat upp henne, ty det fans någonting i hela hennes utseende, som om hon aldrig sett solen skina på sig. För det andra voro hennes kläder så tunna och eländiga, att herr Tobiasson frös bara af att se på dem. Och så såg hon alltid skrämd ut för något, särskildt för honom sjelf; och alltid gick hon och sträckte fram hufvudet, som om hon sökte efter första bästa råthål att krypa ned i. Han märkte, att hon aldrig tilläts komma in till honom utan att först hafva gjort särskild toalett, hvilken

bestod i att hon vattenkammade sitt burriga hår samt satte framför sig ett urblekt och förtvättadt förkläde, tunt och stärkt som ett stycke papper. På stökdagar — frun bakade småbröd till försäljning — kunde han se pigstackaren skynda öfver gården i en ännu värre kostym än vanligt. Han hade särskildt fäst sig vid att det på ena öfverarmen rifvits ett trekantigt hål i det tunna bomullstyget, så att bara skinnet tittade fram. När det var en riktigt kall dag — och sådana funnos det många den vintern — då kunde den refvan ordentligt spöka för herr Tobiasson. Han såg den hvar han gick och stod, han kunde icke tänka på annat än hur kölden måste nypa i denna nakna hud, krypa längs kroppen under tunna kläder, fnarra ett blåfruset skinn, draga i det med skälfvande nervtrådar, smyga genom hvarje por, — smyga genom märg och ben, smyga ända ned i själen, — denna bitande köld, som trängde genom hans tjocka vinterrock. Det var att bli vanvettig af, att känna hur hon frös, och ingen tycktes se det mer än han! Alla kunde låta henne gå så, bara inte han — inte han!

Var det inte att bli tokig af! Hvad rörde det honom, att hon frös? Han hade sagt sig det hundra gånger, och ändå föreföll han sig sjelf som en förkastad varelse, bara därför att han vågade ha penningar, medan nöden gick utanför hans dörr.

Hvilka qual måste det icke ligga i att vara rik, när man kunde känna det så af en stackars lifränta!

Han hade ämnat fira sin afton så angenämt, ensam med en flaska Johannisberger och sin musik; han hade fått hem nya noter, ett helt fång att äta sig igenom. Och nu kom detta och förstörde hans glädje! Det var narren — endast den förbannade narren, som var skuld i det. Han hade sagt åt herr Tobiasson: »du kan gå ut, lika godt hvart, du kan säga dig bortbjuden, promenera i staden och få en bit mat på en restauration. Hvad skadar det dig? Och så kan du lemna våningen åt dem, skaffa leksaker åt barnen, ett klädnings-tyg åt pigan och någonting åt frun. Du kan hålla dig undan, så att det åter är, som om de hade sitt lilla hem, och som om allt vore som förr och ingen inkräktare funnes. Det kan du göra».

Så långt hade det gått, när herr Tobiasson tog till med sitt »jaha ja», och han sade det förtretadt, ty han kände redan i faggorna, att hur mycket han stretade emot, så skulle narren draga åstad med honom ändå. . . . Jaha ja, han skulle lemna allting ifrån sig, jaha. — Han var så förbittrad, att han sjöd. — Och hur skulle det gå? Jo, man skulle märka, att han var ett få. Man skulle taga emot allting; i början med öfverraskade miner, tacksamma leenden, sedan skulle det gradvis nedsjunka till en angenäm vana, ett likgiltigt hållande till godo; sist skulle det bli till växande fordringar. Och så var man under toffeln: — värdinnans toffel. I Lund hade det varit hushållerskans. Skeptikern grinade som vid smaken af malört.

Nej! Hvad rörde det honom huru deras julafton blef? Kunde han hjälpa alla människor?

Han ville slå bort sina dumbheter. Han ville gå ut och äta middag. Hvad var det med julafton? Var det något, som han hade

med att göra? Julafton? . . . bara för barn! Han skulle behandla den öfverlägset. Han hade vuxit ifrån julafton. Han var en gammal skeptiker.

Nyrakad och fin gaf han sig åstad. Rakad hade han nu en gång blifvit; det kunde icke hjelpa mer.

På gatan mötte han barn och gummor med papperssirade armstakar. Han mötte herrar med paketer, stadsbud med paketer, fröknar med paketer. Herre Gud, människorna voro ju galna! Och alla tycktes de ha brådt om, alla sågo så viktigt förväntningsfulla ut. Han kände sig till öfverlopps eller som en obehörig, och han gick fort liksom för att inbilla folk, att någon väntade honom. För att slippa gå på gatan och spela en komedi, som ingen brydde sig om att se på, slank han ned på Östermalms ångkök, det var det närmaste. Han var en tarflig man med bara en lifränta och inga illusioner; han kunde gerna äta på ångkök.

Ensam satte han sig vid ett bord, och medan han väntade på soppan föll han i funderingar.

Ung hade han varit en gång. Och det hade funnits en annan, som också var ung då, och som hade röda kinder, en rund liten figur med nätta fötter i högklackade skor. Hans mor hade icke yttrat ett förebråelsens ord, men han hade känt med hennes känslor, — känt med henne hur det var att bli tillbakasatt af den man höll mer af än sitt lif, att skjutas undan i andra rummet, att lemna husets styrelse ur sina händer efter att ha egt den i trettio år. Hvarje vänlig blick åt de röda kinderna var en stöld från modern: det var en slitning att icke uthärda. Derfor drog han sig tillbaka för att tänka efter, innan han tog ett afgörande steg, och medan han tänkte efter, gifte sig de röda kinderna med en kolhandlare, i den fasta öfvertygelsen, att Per Tobiasson var en svekfull mansperson, den der samvetslöst dref sin lek med trofasta qvinnohjertan, och allt framgent närande ett agg emot hela hans kön — kolhandlaren inberäknad. Och så blef herr Tobiasson gammal ungarl — för att försona sitt svek.

Ja, och nu satt han der ensam på ångköket och åt soppa. Jaha ja.

Hur hade det varit förra julafton? Han hade haft studenter hos sig, tre stycken, som inte hade något hem att resa till. De hade varit så glada, berättat historier, rökt hans cigarrer och sjungit visor till öfver tolf. När de märkte, att han ville de skulle gå hem så tidigt, blefvo de missnöjda och tyckte, att han inte behöft bjuda dem, fast de voro för artiga att visa hvad de tänkte, och när de gått, var hushållerskan arg som ett bi, därför att de stannat så länge.

Här skrattade skeptikern öfverlägset. Så var det att bry sig om andra! Nej, man skulle lefva för sig sjelf bara. Endast *en* kan man göra till nöjes; må då denne ende vara man sjelf!

Herr Tobiasson kände sig snillrik. Det var ju en aforism, han hittat på, — en sannskyldig aforism, — och med nästan cynisk aptit förtärde han sin bif, som efterträdt soppan. När han hunnit till katrinplommonen, var han nöjd med sig sjelf, utan ringaste förbehåll.

Men det var qvafv der nere, och det kändes godt att komma upp på gatan igen.

Det låg snö på marken, lyktorna voro tända. Slädar pinglade fram och tillbaka, sjelfva klangen hade något af friluft och frost.

Han stack händerna i öfverrockens fickor och började gå.

Der låg Humlegården, aftecknande sina lyktor och trån mot ett genomskinligt töcken, der låg Biblioteket så mörkt och tungt, borta från Esplanaden andades det elektriska ljuset i långsamma drag och med blåaktigt sken. Detta var annat än Lund! Det var så stort och ödsligt att gå ensam i denna främmande stad. Han tyckte om det och han söp in luften i djupa drag, som vidgade bröstet.

Det är ändå märkvärdigt med julafton, luften är en annan, ljusen ha ett annat sken, och minnen komma tågande, sorgsna stämningar, barnsliga tankar och en underlig saknad af — lycka.

Aha, var han nu der igen!

Nej, julafton var en dum inrättning. Hvad hindrade honom, att ignorera den? Att trotsa den rentaf?

Han vände hastigt om och började gå nedåt Stureplan till. Han ville gå en tur i Kungsträdgården. Hvad rörde det honom, att andra hade brådtom eller att andra voro väntade dit de gingo!

Han dref sakta framåt trottoaren, förbi de upplysta bodfönstren. På Stureplan var det skumt. Hvilken massa granar! De liksom sögo mörkret till sig, gömde det emellan sig. De stodo på träfötter, de lågo på marken, stora granar, små granar; granar till både fattiga och rika. En sträf lukt af barr och nyskuren en kom med hvarje andetag; det låg jul i sjelfva luften.

Värdfolket skulle inte ha gran; de hade inte råd till det. De hade sökt klargöra det för de små, men dessa hade icke kunnat fatta det. Hvarför skulle de icke ha gran? De skulle vara tysta och snälla hela dagen, kunde de så icke få gran?

Han hade hört det på morgonen, genom den tunna bräddväggen, när han var i sin garderob.

Hvilken jätte till gran! — mörk, tät och styf.

»Hvad kostar den?» frågade han endast af nyfikenhet, ty han var en vetgirig gammal herre.

»Femtio öre.»

Hans häpnad var mällös. Var det ett pris?

»Jag kan likså gerna sälja den till det som att släpa hem den igen,» sade karlen.

Men det var ju inte skapligt att sälja en sådan gran för femtio öre. Det var ju barbari, det var ju rena vanvettet. Hushållade man så med skogen här uppe?

Karlen stod och såg så förväntningsfull ut; han höll mössan i handen. Här skulle det väl bli handel af.

»Det har gått dåligt i dag. Så dåligt har det aldrig gått något år, därför säljer jag för vrakpris.»

Karlen hade stått der med sina granar från tidigt på morgonen, han hade rest in till staden, den långa vägen, medan det ännu var

mörkt, långt innan dagen började gry. Och nu sålde han en sådan gran för femtio öre!

Herr Tobiasson såg ut som om han betänkte sig. Karlen med de förväntningsfulla ögonen stod och betraktade honom, angelägen att läsa hans tankar.

Var det nu möjligt att säga sig ha frågat af nyfikenhet blott, och att gå sin väg? — se den höfligt påpassliga minen gå öfver i missträkning och groll!

»Det är röfvareköp», sade karlen.

»Bär hem den då, här är mitt kort.»

»Och så får jag tjugufem öre för jag bär hem den.»

Herr Tobiasson gaf honom sina sjuttiofem öre och gick vidare.

Der, på hörnet, låg en blomsterbutik, liten och oansenlig, men med så vackra blommor. Herr Tobiasson kunde aldrig låta bli att se på dem, han var en blomstervän. Derinne stod en ung man och såg på, medan trädgårdsmästaren ordnade friska blommor i en korg, hvita, röda, mångbrokiga, och under blommorna låg det frukt — äpplen, päron och drufvor, — drufvor i stora, gröna klasar. Den unge mannen log, han log så lycksaligt, och hans vinterrock var så sliten, hans händer röda af kölden. Men hvad tänkte han på det! Det var julafton.

Herr Tobiasson gjorde helt om. Det var icke att uthärda. Han hatade den unge mannen, som var så glad, han hatade trädgårdsmästaren, som såg så beskäftig ut. Hvad rörde det dem, att det var julafton i qväll! Behöfde de göra sig till fänar för det? — Drufvor och blommor. . . .

Jaha ja.

Han dref åter hemåt. Han skulle gå hem och läsa tidningar, låtsa som om ingenting vore på färde. Ingenting? Jo pytt! Man skulle vänta julklappar af honom, nu, när han varit ute. Han visste precis hur det skulle gå till. Pigan skulle komma in med hans aftonté, se på honom med en skyggt glad blick: nu ger han mig sin gåfva. Och han skulle låtsa om ingenting. Då skulle den glada minen draga bort igen som en försvinnande ljusglimt, hon skulle sänka hufvudet på det der sättet, liksom hängde det löst på en tråd och föll framåt af sin egen tyngd. Och hennes ögon skulle fyllas af tårar. Han kände det så väl. Det var utstående, ljusblå glosögon. Tårarne skulle draga sig öfver dem som vatten öfver en glasruta, göra blicken orörlig, stå och leka på brädden af ögonlocken, färdiga att rinna öfver. Hon skulle göra allt för att dölja det; bortvänd skulle hon gå ur rummet och ljudlöst stänga dörren efter sig. Men han skulle ha sett det ändå, och han skulle se den blicken om och om igen i sitt minne, han skulle pinas, vändas. . . .

Och nu spökade den igen, den slankiga gamla bomullsklädnigen med refvan på ärmen, der kölden bet i nakna huden.

Hade han då mera kvar sjelf än att han kunde lefva som han gjorde! Hvad var det för fordringar? *Hvad* skulle han försaka? Nej, det måste vara slut med blödigheten!

Under det han gick och grälade med sig sjelf kom han in i trappuppgången och traskade upp.

Det var pigan som öppnade.

»Här var nyss en karl med en gran», sade hon tvekande, »han sade, att den skulle hit».

»Jaha, jag vill ha gran», sade herr Tobiasson kort.

Han steg in. Der stod granen och fylde hela rummet med doften af jul.

»Det är sant, här var en herre och lemnade sitt visitkort, han sade, att han skulle komma igen om en stund,» rapporterade pigan i det hon gläntade på dörren.

»Jaså».

Hon stängde dörren igen. Herr Tobiasson gick fram till sitt skrifbord och såg på kortet. Ja, det var ju rätt: Ludvig hade flyttat till Stockholm för ett par år sen, det hade han inte kommit att tänka på förr än nu.

Kortet var från en af hans många brorsöner, från den bland dem alla, som han hållit mest af. Herr Tobiasson stod ännu och såg på det välkända namnet, då det ringde på tamburklockan.

Pigans röst hördes derute: »jo, herrn är hemkommen». Och så öppnades dörren.

Herr Tobiasson ryste i förkänslan af nya konflikter.

»Hvad är det för fasoner, att komma till Stockholm så der inkognito?» sade den inträdande, i det han kom fram emot den gamle, »ja, farbror känner väl knappt igen mig; det har blåst många väder sedan vi råkades sist.»

Han var liten och jovialisk, med ett par gulgrå mustascher, som slukade hela karlen, och med ett par skrattande kisögon.

»Jo visst, jo visst,» sade herr Tobiasson, som för ingen del ville se rörd ut, och han skakade kraftigt hand med sin gäst.

»Det är en hel historia, bara hur jag kunnat hitta farbror,» sade denne. »Farbror hade bott på hotell och jag såg det i tidningarne; för resten har jag fått gå till väga som en detektiv. Ha tag i farbror skulle jag då. . . . Sådana konster, att inte kunna underätta mig!»

Alldeles den gamla tonen! Herr Tobiasson blef varm om hjertet bara af att höra den.

»Ja, att jag är gift, det vet farbror. Och *hur*, det skall farbror sjelf få se.»

Jo, det syntes. Det förmligen sken omkring honom.

Herr Tobiasson kände sig smått generad, det gjorde han alltid inför nygifta.

»Och när man är lycklig, har man sådant behof att dela med sig.» fortsatte brorsonen, »och farbror kan då rakt inte få sitta ensam på julafton. Vi ha det litet och enkelt hos oss, men der är hemtrefnad och barnaglädje. Farbror skall komma till oss i qväll. Jag går inte, förr än jag får farbror med. Herre Gud, det skall riktigt påminna om gamla tider: jag har ju firat två julaftnar hos farbror — jag. Hvad det var en härlighet att få komma från student-

rummet ned till farbrors lilla hem! Kom nu med strax, farbror. — Farbror skall se mina bytingar; jag har två stycken redan. . . . Min lilla hustryann kommenderade mig till att göra ännu ett par uppköp, på hemvägen, men farbror kan väl följa med i alla fall, så kan jag visa vägen. Det är krångligt annars att hitta, för farbror, som är främling.»

Herr Tobiasson kände sig ännu villrådig. Det var honom som skulle en dold fara kunna lura i brorsonens hus. Men på samma gång kunde han icke säga nej till de der ögonen, som så vänligt voro fästade på honom och väntade ett svar.

»Ja, jag följer med.»

Hvilket jubel det skulle bli här hemma, när han gick! Han skulle låta dem taga granen, han skulle bli borta hela qvällen, han. . . .

Narren ville icke ge honom tid att ångra sig; nu skulle det gå i en hast.

»Jag kommer strax», sade herr Tobiasson, som redan hade ena armen i ytterrocken och bråkade för att få den andra ärmen på, medan han med barska steg gick igenom tamburen, mot familjens boningsrum. Efter att ha anmält sig med en ljudlig knackning öppnade han dörren.

Endast barnen voro inne. Det största af dem, en liten flicka, satt på en pall och tycktes berätta historier för de andra två, hvilka helt obesväradt slagit sig ned på golfvet framför henne. Berätterskan tystnade häpen och såg på den gamle herrn.

»Jag vill tala vid mor», sade han.

Den äldsta skyndade ut i köket, och strax derefter kom frun. Herr Tobiasson drog sig ut i tamburen, der det var mörkt, och frun blef stående midt emot honom, i den öppna dörren.

»Sehär: jag vill be frun köpa någonting åt barnen, — sådant förstår jag mig inte på — och så står det en julgran derinne, och och så går jag bort nu och kommer inte hem förr än mycket sent, så att herrskapet kan begagna mina rum alldeles som sina egna.»

»Tusen tack, det är alldeles för mycket», sade frun ödmjukt och med tydlig öfverraskning, medan hon i skumrasket försökte att förstulet se på penningarne.

»Det är inte jul mer än en gång om året», sade han med en ton, som genast afkyldo henne och kom henne att likt ett skyggt barn se upp på den stränge gamle mannen.

Han kände ett styng i hjertat. Denna skygga blick skulle förstöra hela hans julglädje.

Han var elak, han var hård, han var en gemen gammal knarr. Han oqvädade sig med allt som stod till att upptänka. Han var inte värdig att gå på jorden. Hade inte den stackaren ledsamheter nog, utan att han behöfde komma och säga henne ovänliga saker.

Och så öppnade han dörren in till sina rum och sade: »nu är jag färdig».

När de kommit på halfva trappan, vände han om, sprang upp igen och slog larm på köksdörren.

»Är Tilda der?» frågade han häftigt, då frun öppnade.

»Tilda!» ropade frun.

»Tilda!» ropade barnens små klena röster derinifrån.

Och Tilda kom springande med andan i halsen. Herre Gud, det gamla odjuret kunde alltid hitta på och flytta till nyår, om man icke gjorde honom till nöjes.

Han såg på Tilda och visste inte riktigt hur han skulle säga. Och denna hans villrådighet tog sig uttryck på sitt eget sätt: kautschuks-hakan sköt upp emot näsan, de borstiga ögonbrynen sänktes, ansigtet blef så kort, munnen så bred och näsan så komiskt beherskande.

»Hur mycket kostar tyget till en klädning?» kom det till sist.

Tilda såg upp, om frågan verkligen vore ställd till henne. Det var den, ty under de yfviga ögonlocken plirade ur skuggan ett par ögon ned på henne. Hon stammade, stirrade och letade efter ord.

Kunde. . . ? Var det möjligt att. . . ? Hade han en käresta? Det hade sådana gubbar ibland.

Det var som om han läst hennes misstanke, och den gjorde honom ursinnig.

»Till en pigal!» kraxade han till med ett korpläte så omenskligt, att Tilda förfärad såg bort till matmodern efter undsättning.

»En åtta, tio kronor», svarade denna, som mera bibehållit fattningen.

»Se der. Och låt mig så slippa att se den der med refvan på ärmen: den är inte värd bättre än brännas upp,» sade han vresigt och räckte henne en tiokronesedel.

De utstående ögonen blefvo blanka af tårar. Var det af tacksamhet för den nya klädningen eller af förödmjukelsen att bli förbrädd den gamla? Hur kunde han veta! Hon neg till tack och såg dubbelt så förlägen och dubbelt så fattig ut som annars. Det skar i det gamla tokhjärtat att se det, och han skulle gifvit mycket, om han kunnat stryka med sin hand öfver det burriga, nedböjda hufvudet, som icke hunnit bli vattenkammadt, och om han med vänlig röst kunnat säga: stackars barn jag menade icke illa. Men det kunde han icke. Han var förlägen, mycket förlägnare än Tilda.

Medan han i sällskap med brorsonen gick utför trappan med tunga, knarrande steg, räknade han harmset efter hvilket håll dessa onödiga utgifter gjort i hans kassa. Och nu måste han naturligtvis köpa någonting åt brorsonens barn också? Julen är ju ett uttryck för ett det oförsyntaste utpressningssystem, det kunde väl ingen bestrida. — Och hvad skulle han hitta på att köpa åt de barnen, som han icke kunde afspisa med pengar! Hvad brukar man köpa åt barn? Det visste icke herr Tobiasson. Kunde man gå in i en bod, slänga penningarne på bordet och säga: ge mig för tre kronor leksaker.

Han kände sig bitter och gallsjuk. Hvarför skall julafton tvingas på dem, som icke vilja ha den? Han ville icke. Hvarför kunde han då inte slippa!

Emellertid hade de hunnit ned på gatan. Det frös. Snön knarrade så, att det nästan skrek under fötterna.

De kommo förbi en leksaksbod.

»Här skall jag in», sade den gamle med förtviflans beslutsamhet. Brorsonen hejdade honom.

»De få leksaker mer än tillräckligt», sade han, »köp för femtio öre karameller att locka fram dem med; det är lagom.»

Den gamle kände beundran för denna afgörande ton. Det var ju märkvärdigt att veta så precis hvad som skulle till!

»Men här skall jag gå in, vill farbror gå med?» Den bestämde unge mannen steg in i en garnbod, och utan att tveka bad han att få se på några yllevästar för fruntimmer.

»Det skall vara västar med ärmar i», tillade han.

Man lade fram en packe ylleplagg på disken.

»Ja, de kännas ju tjocka och bra», sade han gillande, i det han med kännaremin grep och vände i dem. Det var var som om han aldrig i sitt lif gjort annat än köpt fruntimmersvästar. Herr Tobiassons beundran var i stigande.

»Det skall vara åt vår piga», förklarade den unge mannen, vänd till den gamle.

Och han syntes icke villrådig. Han tog ut en väst, svart och röd, och han fick den inlagd i ett papper, och det var alldeles som ingenting för honom.

Så gick man.

I dörren tvärstannade herr Tobiasson. Han vände sig hastigt och sade hänsynslöst:

»Får jag också en af de der tjockaste; en af dem med ärmar i.»

Han fick den inlagd i ett paket, betalte och gick ut till brorsonen, som väntade på trappan.

Herr Tobiasson var belåten. Kan man tänka sig sådan tur! En ylleväst hade han aldrig kunnat tänka på af sig sjelf. En ylleväst med ärmar i, det var just hvad som behöfdes. Nu skulle hon icke behöfva gå och frysa på stök: och bakdagar.

Jaha ja! För det var så likt honom: väga, begrunda, ångra, föresätta sig med en den vidlyftigaste omständlighet, och så i ett ögonblicks öfverilning gå bort och göra just det han föresatt sig att *icke* göra. Hade han icke nu slängt ut penningar igen. Fyra kronor! Två operor hade han kunnat få höra för det. Men han var ett få. Derfor skulle han få sluta på fattighuset, utan några operor.

* * *

Måltiden var slut, granen hade varit tänd, barnen hade fått sina gåfvor, och nu satt man och rökte i herrns väl ombonade arbetsrum.

Flickan, som var yngst af de två, hade somnat på soffan. omgifven af sina leksaker, och pigan hade burit henne bort, alltjemt sofvande. Men pojken var ännu lika vaken som någonsin och sprang omkring på golfvet, ridande på en käpphäst och smällande med en piska.

I en beqväm skrifstol satt herrn, med fötterna hvilande på en af de utdragna lådorna i sitt skrifbord, och nära honom, med arm-bågarne mot ett litet sybord, satt hans unga hustru, åhörande honom med lifligt intresse, ehuru väl han blott hade att förtälja om saker, som borde vara henne gamla och välbekanta, nämligen hans första bekantskap med henne sjelf, hans obetänksamma frieri och allt som deruppå följt. Väl hade det varit ett vågstycke att gifta sig på så små inkomster, men det tycktes gå bra, och man hade icke ångrat sig. Härvid sågo de två på hvarandra med leende, menande blickar, och herr Tobiasson fick det intryck, som vore de uppfyllda af en oändlig tacksamhet emot hvarandra för någonting.

Utsträckt i världens Voltaire-stol och med ciggarrkoppen på dess klaff, satt han och betraktade den lilla interiören med en skygg, välvillig nyfikenhet.

Egentligen var det mycket få äktenskap herr Tobiasson sett, men att det fans lyckliga och olyckliga sådana, det visste han. I de lyckliga smektes man — och det gjorde honom skamsen, ty smekningar voro förbjuden frukt, som det var en fräckhet att plocka midt för allas näsa, — i de olyckliga trätte man, och då var det säkrast att hålla sig på afstånd.

Att bli så der handlöst inkastad i två unga människors hemlif, gjorde derfor ett underligt intryck på honom. Det fans någonting så naturligt och otvunget hos dem, deras vänlighet hade en själsfinhet, som var ny för honom, och deras hvardagspråk var så kamratligt, att han kände sig hemmastadd som i en krets af sina student-skyddslingar.

Med sin gammalmans-nyfikenhet granskade han deras ansigten, och han fann i dem intet, som tydde på slitningar, ingenting, som ingaf oro, farhågor eller medlidande; endast trygghet och tillfredsställelse. Särskildt slog detta honom hos den unge mannen, och han kunde icke låta bli att jemföra honom med sig sjelf. Pinades han månne af denna känsla, som var herr Tobiassons lifsplåga, den, att antingen göra orätt mot sig sjelf eller mot andra? Säkerligen icke. Det måste finnas någonting inom honom, som satte jemvigt i det hela.

Medan denna tankegång flöt fram som en stilla underström, satt den gamle och lyssnade till den unges berättelse om de små händelser, som bildat hans och hans följeslagerskas lefnadsöde.

Pojken sprang omkring, lekte för sig sjelf, slog med sin piska, och småpratade, som om han haft någon till sällskap.

Attraherade af rörelsen, följde herr Tobiassons ögon hans lek, i början tanklöst, men småningom med vaknande intresse.

För den gamle enstöringen var denna människa i tillväxt rent af ett fenomen. Om barn visste han lika litet som om äktenskap: unga studenter och gamla ungarlar hade varit hans hela umgänge.

Visserligen var han van att på gator och i promenader möta sådana små kräk, vallade af mödrar eller barnflickor; han hyste en viss vördnad för dem, som för någonting af en djup och hemlighetsfull betydelse, men derjemte som för något, hvilket var honom okänt

som en främmande kult. Barn voro det uppväxande släktet helt enkelt — den kommande generationen — och bestodo för honom egentligen icke af individer. Han skulle lika litet kunna känna dem åtskils, som han kunde känna det ena myrägget från det andra.

Att kvinnor vårdade barn var lika berättigadt, som att myror släpade sina otypliga larver omkring i solskenet; men att detta på något sätt kunde röra en man, det hade aldrig fallit honom in, därför hade han aldrig känt den ringaste lust att närma sig en af dessa tjocka, kringrultande små människolarver.

Tvärtom; han gick ur vägen för dem.

Hvad som först fäste hans uppmärksamhet vid den lille var, att han i det rundkindade ansigtet trodde sig märka ett spel af skiftande själsrörelser, hvilka han aldrig skulle ha tillskrifvit en så utvecklade varelse. Den lille hade kommit underfund med att han var föremål för uppmärksamhet, och med det samma var hans sätt att uppföra sig alldeles förändradt; det hade kommit en viss tillgjordhet, man skulle kunna säga medvetenhet deruti.

Efter att först med en min af otillgänglig misstro ha hållit sig på afstånd, började han nu komma närmare, men alltjemt under en antagen ligkiltighet, som tog sig utomordentligt komisk ut. Vanda som föräldrarna voro vid honom, gånge de ej akt på den lilla komedi, som spelades så att säga mellan kulisserna. Det var barns vanliga sätt och ingenting att fästa sig vid.

Men herr Tobiasson var ända till häpenhet förvånad. Detta måste vara ett alldeles märkvärdigt utveckladt barn, ett riktigt litet underverk. Skulle föräldrarna icke ha märkt det! Denna varelse i sin afstubbade kolt och med sina tjocka små ben var ju en sannskyldig människa, redan utrustad med den menskliga naturens egenomligheter, själskiftningar, ja sjelfva dess små narraktigheter. Herr Tobiasson skulle ha haft lust att i öfvermåttet af sin rörelse ropa: han tänker, — han tänker bestämdt! Men han blygdes. Föräldrarna sågo ut, som om det hörde till det dagligdags vanliga; herr Tobiasson fruktade att icke kunna göra sig begriplig för dem. De måtte icke ha blick för sådant.

Men i tysthet erfor han den mest naiva glädje. Det var som om han gjort en upptäckt, hvilken var så häpnadsväckande ny, att han ännu icke vågade anförtro den åt någon, och han kände derjemte ett slags natursamband mellan sig och denne lille. Denna känsla gaf ett intryck af rikedom och fullhet; det var som om synkretsen vidgats omkring honom.

Ålderdomens kärlek till de små hade vaknat med ens: — individens instinktiiva kärlek till sitt släkte. Herr Tobiasson skulle timvis kunna sitta och se på denna lilla lustiga figur. Här tycktes vara ett outtömligt fält för iakttagelser.

Den lille sökte låtsa, som om han icke det minsta frågade efter den gamle, men på samma gång spejade han efter om ej denne skulle vara hågad att taga första steget till ett närmande. Allt oftare strök han förbi under sin lek, nästan snuddade vid, drog sig undan, som om han fruktade att bli fasthållen, men gjorde allt för att ut-

mana till ett attentat i den riktningen. När icke detta hjälpte, småmyste han glimtvis med en min af hemligt förstånd, och så bar det af igen i zigzag och krumbugter, som när en hare skall förvillia spåret.

Herr Tobiasson samtalade under allt detta, hörde och svarade, men hela hans intresse följde den lille. Om man tordes lyfta på den der trinda bytingen? Om han skulle skrika vid det? Tro han kunde vara tung?

Herr Tobiasson fick ett begär att lyfta honom, — ett alldeles omotiveradt och oresonligt begär, som inom ett par minuter vuxit till passion.

Han *måste* lyfta honom, han *måste* känna, om han kunde vara tung.

Utan ett ord och utan ett leende — ty han kände att detta var ett experiment, som fordrade den utomordentligaste djerfhet och kallblodighet — sträckte han sig fram, grep treåringen, lyfte honom rakt upp ungefär en aln från golvet och satte honom derpå genast ned igen, precis på den fläck, der han tagit honom.

Jo, han var tung, förtjusande tung, alldeles hänförande tung, — tung som en menniska, ja, nästan som en klump.

Herr Tobiasson hade rodnat starkt — af ansträngning eller sinneströrelse.

Pojken stod stilla ett ögonblick och såg på honom ur ögonvrån, allvarsamt, forskande. Han betänkte sig synbarligen på hur han skulle upptaga dessa preliminäer för en närmare sammanslutning. Så gnäggade han till som en häst, galopperade bort i rummet och låtsade, som om ingenting händt. Modern såg efter honom med en beundrande blick, men herr Tobiasson syntes fullkomligt oförändrad och samtalet fortgick som förut.

Inom några minuter hade den lille emellertid åter börjat närma sig, i små afsatser och med många krumsprång, uppjudande alla sina småkonster för att locka den gamle till att förnya manövern. Men då detta icke ville lyckas, befans han till sist stående alldeles stilla vid herr Tobiassons ena ben, tungt lutande sig in deremot och med sin ena knubbiga hand hvilande deröfver. Inviten var tydlig.

Herr Tobiasson tog denna lilla hand i sin, och det fick ske; efter ett ögonblicks betänketid lyfte han hela den lille herrn upp i sitt knä, läggande sin arm om en tjock liten midja, och äfven detta fick ske; ett tänkande litet ansigte vände sig till och med om, och ett par blåa barnaögon sågo in i det gamla ansigtet.

Det kändes så underligt, så underligt! Det blef så varmt kring hjertat, det steg som en fuktig vårvärme genom bröstet, det ville välla upp som en våg och strömma ned som ett regn öfver skrynkliga kinder, men det löste sig i ett leende, som likt ett solskin strålade ned öfver den lille och lyste upp hela det fårade anletet.

Den unge familjefadern tvärtystnade. Det fans något i denna grupp, som tilltalade sjelfva hans skönhetsinne, och drifven af ett plötsligt infall sade han:

»Willy, kyss farfar.»

Ordet kom honom i munnen, nästan utan att han tänkte på det.

Den lille såg ett ögonblick på den gamle, liksom pröfvande, så stödde han händerna mot hans bröst och vände med allvarlig min sin ljusröda, fuktiga barnamun upp emot honom. Den gamle böjde sig ned och kysste den så lätt som en andedrägt.

»Liten får aldrig se någon annan farfar», sade den unge mannen, »pappa fick inte lefva så länge, att han kunde få se några barnbarn, han — stackaren! Men så borde det ha varit: farbror skulle ha haft barnbarn nu.»

Det uppstod en paus. Gubben lade undan sin cigarr, som var nära utrökt, och som han glömt att hålla eld på.

Ja, så borde det ha varit, klang det genom hans sinne. Han borde ha varit en gammal farfar nu, med barnbarn på sitt knä. Men han hade sprungit öfver en länk i kedjan. . . . Farfar? Hur egendomligt det lät! Det var blott ett oskyldigt skämt, men det kastade ett ljus öfver hans förgångna lif.

För första gången slog det herr Tobiasson, att det aldrig funnits någonting öfver- och underordnad i hans förhållande till människorna. Han hade känt samma förpligtelser mot alla och hade därför aldrig kunnat räcka till för dessa oproportionerliga kraf. Det var denna bristande förmåga i att öfver- och underordna, som hindrat den inneboende kärleken i hans natur att slå ut i blommor, hindrat den att förtätas till frukt och kärna. Det ena förhållandet hade förqväst det andra utan att sjelft ega förmåga af utveckling.

Medan herr Tobiasson satt och kom in på dessa funderingar, hade frun gått ut efter kaffet, som hon nu sjelf kom in med och stälde på det lilla bordet, under det mannen viktigt sysslade med att draga korken ur ett likörkrus.

»Farbror får inte tro, att vi under vanliga förhållanden äro så här öfverdådiga», sade han gladt, med omsorg knackande på lacket, rundtom, rundtom, »men om julen kan man väl få lof att glömma sin vanliga sparsamhet. . . . Fram med likörglas, hustru! Hvilken doft! Jo, jag vet, att du förstår dig på det, — läckermun!» Han log upp emot hustrun, som stod och ordnade koppar och glas på kaffebrickan, för att kunna rymma allt.

Herr Tobiasson satt och såg på sin brorson, stadigt hållande sin arm kring den lille. Denne »familjeförsörjare» var en bild af helsan. Hans figur började redan runda sig så smått, men endast som i ett öfvermått af välbefinnande. Kände *han* det kanske, när han gaf åt de sina, som om han tog ifrån andra? Aldrig! *Han* var på det klara med hvad som för honom var öfver- och underordnad. Här fanns det inga slitningar mellan ensidig egoism och ensidig sjelfförglömmelse, här fanns regulatorn: familjen. Det som för herr Tobiasson varit så oförenligt — egen fördel och välviljan mot andra, det sammansmälte här så naturligt, det begränsades så välgörande. Han undrade öfver att han aldrig sett äktenskapet från samma sida som nu. Det fanns ju en helt annan betydelse i det, än det, som han drömt om.

Den gamle herrn försjönk i sina tankar, som han så ofta brukade göra; hans blick blef frånvarande och han gaf icke akt på, att brorsonen, sedan han slutat sina bestyr med likörkruket, nu satt och betraktade honom.

Öfver detta godmodiga unga ansigte med sina stora mustascher och sina vänliga ögon hade det lagt sig ett innerligt deltagande. Hans eget hjerta var så rikt och fullt, nu rörde honom fattigdomen i den gamles lif på ett annat sätt än förr, då han sjelf var en glad student, som njöt af den smula hemtrefnad enstöringen förmått skapa omkring sig. Hur grått hade ej håret blifvit! Hur fåradt detta hederliga, hjertegoda ansigte! Han lade sin hand på hustruns arm, och hennes ögon följde riktningen af hans blick.

»Man kan se hur van farbror är att vara ensam», sade han, och rösten var mjukare än vanligt, »den der inåtvända, koncentrerade blicken är så typisk för dem, som äro hänvisade åt sig sjelfva.»

Som med len hand väckte orden den gamle ur hans grubbel. Han såg upp, och de rörliga dragen jemnade sig till ett vänligt leende. Hvilket vackert patriarkhufvud det var i alla fall!

»Ja; och därför skall du ha tack, att du drog mig hit», sade han, »af mig sjelf hade jag nog aldrig kommit».

Hans tack var uppriktigt. Det fans något hos dessa unga menniskor och i deras sunda hvardagslycka, som verkade helande på hans sönderreflekterade sinne, och som gaf honom något af den sinnesro, han så länge längtat efter. Och så låg det något i att känna denna varma, mjuka lilla kropp i sina armar, som kom hans spridda medkänslor för allt lefvande att samla sig, — samla sig i kärlek till detta lilla barn, som likt en skjuten fågelunge hängde på hans knä, med det silkeshåriga hufvudet tryggt hvilande mot hans bröst.

»Han sofver!» hviskade modern och böjde sig ned för att se in i det finhyade ansigtet, »han är trött, han har somnat. Se hur rart han sitter hos farbror!»

Farbror bejakade utropet med en nick, — högtidlig, viktig, nästan andaktsfull.

Man log mot hvarandra och gick på tå. Unga frun satte en kopp i herr Tobiassons lediga hand, och man serverade honom der han satt, för att han ej skulle behöfva resa sig. Man drack kaffe och man pratade halfhögt. Herr Tobiasson log och nickade, men var sparsam med svaren. Kunde man vänta, att han skulle svara, upptagen som han var af en så maktpåliggande funktion! Då och då såg han med kärlig omsorg ned på det blonda hufvudet, som viljelöst och tyngdt af sömn låg mot hans bröst.

Frun antydde, att pigan skulle komma in och taga den lille, han kunde vara till besvär. Men herr Tobiasson sköt fram sina läppar, så att hakan plattades in till ett intet, och han drog samman hela sitt gummiansigte till en enda protest, på samma gång han myndigt afvärjande viftade ett nej i luften med sin lediga hand.

Och man höll af herr Tobiasson för det, man var förtjust i herr Tobiasson; han var rent af idealet för en grandonkel.

Man drack sin likör med känslan af att bilda ett heligt litet frimurarelag.

Till sist måste ändå lillen bringas till kojs, och pigan kom på tröskeln.

»Kan inte jag bära honom?» vände sig herr Tobiasson blygt frågande till den unga frun.

Hon nickade jakande och pigan fick en vink att försvinna.

I tēten gick frun och öppnade alla dörrarne, ända till sängkammaren, efter kom herr Tobiasson med små otympliga steg, af hvilka hvart och ett — under hans ifriga försök att gå på tåspetsarne — kom honom att göra en så eftertrycklig knyck med öfverkroppen, att det behöfdes en kärnsund barn-natur's allra beundransvärdaste sofgåfvor för att icke väckas deraf. Sist kom den unge familjefadern, stolt öfver att af egen tillskyndelse ha skaffat denna perla af en farbror in i huset.

Så blef den lille afklädd, stycke för stycke, beundrad och tillbedd, och när moderns händiga fingrar lyckats få honom — ännu sofvande — iförd sin långa nattskjorta, som lik en dopklädning hängde ned öfver fötterna, då såg man på hvarandra med vädjande blickar, och han lades sakta ned på kuddarne, täcket höljdes öfver honom, och man skulle gå. Nattlampan stod och brann på en liten hylla, kastande ett matt sken öfver rummet.

Modern kysste den röda lilla kinden, som lyste lik en finhyld frukt ofvan lakanets kant, fadern kysste den, och, öfvervinnande sitt hjertas skygghet, böjde herr Tobiasson stela gamla knän vid bädden, tog den dunvarma lilla handen och tryckte den mot sina ögon.

Han älskade detta lilla barn, som han sett först i dag. Han älskade det så, som endast en den der känner sig gå bort ifrån lifvet, kan älska den, som inträder deri.

Och så gick herr Tobiasson från lyckliga människor hem till sitt lilla ungarlsbo, bärande sitt paket under armen. Och fast ingenting ytrats, var den bortgående lika på det klara som de kvarblifvande med att nästa inackordering den gamle skulle söka måste bli just hos dem.

Ännu, då han kommit hem, fått tändt i sin sängkammare och börjat kläda af sig, var han endast upptagen af två ting: Ludvigs pojke och Tildas ylleväst.

Han hade haft tamburnyckel med sig och sjelf öppnat; hon skulle således icke få sin gåfva förr än följande morgon. Hon skulle säkert komma in och väcka honom med kaffebrickan. Ja, och så skulle hon se paketet! Nej han ville gömma det riktigt väl, så att hon ingenting anade, förr än han räckte henne det mjuka plagget. Hur han kände dess värme genomströmma sitt sinne! Nu skulle icke den slitna klädningen spöka för honom på alla kalla dagar. Men hvar skulle han gömma sitt paket? Här, under hufvudgården. Det var ypperligt. Och så skulle han ge henne det och försöka att icke blygas öfver sin egen vänlighet, och icke kraxa bort sin välmening med en sarkasm. Han skulle vara enkel och naturlig som dessa människor han sett i qväll.

»Aah!» — drog han ut med långt välbehag och kastade sig i sin säng, efter gamla vanan så handlöst som en fallande stock, och han såg på ljuset ett ögonblick, frånvarande, inåtvändt, innan han kunde nännas att släcka det.

Nu låg han i sin säng, den lille, — den lille, som var så tung att lyfta, den lille, som skulle växa upp och vara ung och stor, när herr Tobiasson låg och blef till intet i sin graf. Den lille, som kanske skulle bli en gammal man, också han. Men inte en gammal enstöring: — en gammal man med barn och barnabarn.

Så blåste herr Tobiasson ut sitt ljus och somnade sjelf som ett barn från sin julglädje: somnade från tanken på den lille, och med Tildas ylleväst under sin hufvudgård.

Till frågan om arbetslönen.

I.

Hvilket är att föredraga: Arbete för flertalet mot svältlön, eller arbete för ett mindre antal mot en lön, som motsvarar arbetets värde och gör det möjligt för den arbetande att lefva ett anständigt och hederligt lif?

Detta spörsmål har jemte många andra framkastats vid de engelska arbetarföreningarnes (trades-unions) nyligen i Hull samlade kongress, samt derefter debatterats inom den engelska pressen, särskildt af *The Spectator* och *Times*. Frågan väcktes af ordföranden, Mr F. Madison, då han i ett tal uppmanade Englands arbetande män och qvinnor att »så vidt möjligt vägra medverkan eller understöd åt hvarje arbetsgifvare eller bolag, som producerar underbetaldt arbete.»

Spectator gillar detta uttalande. Visserligen kan det vara svårt att bestämma normen för underbetaldt arbete, men likväl är det för folket i dess helhet bättre, att arbetslönen icke nedpressas under det minimum, som kräfves för en mensklig tillvaro — äfven om derigenom den offentliga fattigvården i svåra tider skulle tagas i stegradt anspråk — än att mäns och qvinnors redbara arbete utbringas i marknaden »till rampris», sedan lönen för detsamma blifvit nedtryckt till hvad med fullt skäl kallas svältlön.

Times anmärker åter, att »svältlön väl dock är bättre än ingen lön.»

»Nej», svarar *Spectator*, »bättre att se problemet rätt i ansigtet och veta hur många fattighjon vi verkligen hafva, än att utarma arbetet på allt hopp genom att pressa ned lönen under det belopp, hvarförutan icke ens den flitigaste arbetare kan lefva ett anständigt och hederligt lif.»

II.

Huru finna en värdeätare för arbetet?

På många håll råder en så fullkomlig okunnighet om värdet af intellektuellt arbete, att det torde vara nyttigt att, om också indirekt, genom frågor och jemförelser, såsom här nedan, väcka uppmärksamheten derpå.

Antaget att en arbetsgifvare söker en lärarinna för sina barn och fordrar af henne fullgoda lärarinnekunskaper i svenska ämnen och främmande språk, jemte förmåga att undervisa i musik, samt tillika af henne begär, att hon skall biträda med husliga sysslor, då hon icke är upptagen af sina lärinne-åligganden — *huru mycket högre lön bör han då erbjuda henne, jemförd med den lön han betalar stalldrängen, som värdar hans hästar?* O. S. A.

Hvarjehanda i kvinnofrågan.

Sverige. *Drägtreformföreningen* hade den 29 sistlidne okt. ett talrikt besökt halfårsmöte, som öppnades af föreningens ordförande fru K. Bohman, f. Rüffel, hvarefter till mötets ordförande utsågs fröken Ellen Key. Enligt föreningens stadgar skulle revisorer och revisorssuppleanter väljas, och utsågos dertill fruarna Lind af Hageby och von Koch samt fröknarna Anna Kruse och Ingeborg Tauström. Härefter föredrogs föreningens arbetsberättelse för det förflutna halfåret; och framgick ur densamma att föreningen omfattats med lifligt intresse så väl i Stockholm som i landsorten, samt att föreningen varit verksam hufvudsakligen medelst utarbetande af modeller till underkläder, hvarå olika prof tillhandahöllos de vid mötet närvarande till påseende.

Den till diskussion uppställda frågan:

»Motsvaras de fordringar, man ställer på ändamånsenliga kläder och skodon, af de modeller, drägtreformföreningen förordar?» inleddes med ett intressant föredrag af med. kand. fröken Widerström, som betonade så väl det ohelsosamma som det osköna i kvinnans nuvarande drägt. Af den derefter hållna diskussionen framgick, att de, som begagnat föreningens modeller till underkläder, funnit dem synnerligen praktiska, hygieniska, lätta och behagliga.

Högre Lärarinne-Seminariets 25-års jubileum. Med anledning deraf, att högre Lärarinne-Seminariet nu egt bestånd i 25 år, hade några, som tillhört den första uppsättningen af dess lärjungar, den 30 okt. anordnat en enkel fest, hvilken alltigenom preglades af den hjertligaste och gladaste stämning. Festen hölls i n:o 11 Jakobsbergsgatan å Hushållsskolan, som till föreståndarinna eger en af Seminariets

f. d. elever, fröken Hedda Cronius. Kallelsen till denna högtid hade kunnat hörsammas af ej mindre än 36 bland de två första årens 78 elever. Flera af Seminariets förste lärare hade infunnit sig, bland dem Rektor P. A. Siljeström, Lektor G. A. Löwenhjelm, Doktor Feilitzen, Professor Kramer m. fl. Seminariets första föreståndarinna fru Kobb, född Elfving, var till allas glädje äfven närvarande, och likaledes dess vice föreståndarinna Doktorinnan Idström.

Salen var prydd med blommor och flaggor samt ett porträtt af Fredrika Bremer, i hvars rika och varma själ första idén till Seminariets bildande framsprungit, och som för 25 år sedan var med om den s. k. Idunafesten eller den högtid, då Seminariet invigdes och dess bibliotek öppnades. Under aftonens lopp höllos tal både för de 12 aflidne lärarne, hvilkas namn syntes inom en å ena väggen upphängd cypresskrans, och för flere bland de närvarande lärarne och lärarinnorna. Den stämmingsfulla och i allo angenäma festen avslöts med en god supé, hvarefter, straxt före skilsmessan, bön hölls och en psalm afsjöngs.

Indien. En Indisk dam, fru *Anondebai Joshee*, promoverades denna vår i Philadelphia till Medicine Doktor vid dervarande medicinska högskola för qvinnor och emottog kort derpå anbud att efter sin återkomst till Indien förestå ett sjukhus, afsedt endast för qvinnor och barn. Hennes släkting, den framstående bramiska damen *Pundita Ramabai*, som varit anstald som lärare i sanskrit i Cheltenham i England, hade derifrån rest till Amerika för att öfvervara fru Joshees graduering.

Tillfrågad om *den qvinliga bildningens ståndpunkt i Indien* sade Pundita Ramabai: »I staden Povna äro 100,000 innevånare. Kanske bland dem finnas 50 qvinnor, som kunna läsa, och dock stod Povna högre i afseende å qvinnans undervisning än de flesta andra orter.»

Kina. En Miss *Elizabeth Reifsayder*, som tillhör »de Amerikanska qvinnornas förenade missionssällskap», och som nyligen lyckligen utfört en af de svåraste operationer kirurgien känner till, är nu sysselsatt med att i Shanghai för infödingarnes qvinnor grunda ett sjukhus, vid hvars uppbyggande man ämnar tillgodogöra sig alla de förbättringar vetenskapen med afseende å dylika anstalter de senaste åren upptäckt.

Qvinnoemancipationen gör framsteg äfven i Kina. I forna tider kunde ingen kinesisk qvinna, som satte värde på sitt rykte, visa sig på offentliga ställen, men nu ser man damer på teatrarne och andra publika platser. Dessa nya seder ha dock väckt stor harm hos de konservativa, och guvernören i Peking försöker göra ett slut på »oskicket».

Afrika. Kongo. En Svensk, hr Th. Westmark, har om qvinnornas ställning i Bangalas, den längst mot öster belägna Kongostationen, berättat följande:

»Qvinnorna äro der en simpel handelsvara, som man köper pr kontant, men öfver hvilken man sedan har full dispositionsrätt, äfven i hvad angår lif eller död. Att en man slagtär en af sina hustrur

och åter upp henne, betraktas som den enklaste sak i världen och är ej mer klandervärdt, än i fall det vore fråga om en kyckling eller en lamunge. I detta fall äro kvinnorna likställda med slafvarne, hvilka också i ett som allt äro beroende af sin herres välbehag och aldrig äro säkra för slagtarknifven och köttgrytan. Då en rik man dör, offras ett stort antal af hans kvinnor; hälften af de döda gifves honom till sällskap i grafven; den andra hälften kokas och tjenar begravnings-gästerna till spis».

Det behöfves tydligen en agitation för kvinnofrågan i Kongo!

Korrespondens-afdelning.

Till Esselde. På min mans och mina egna vägnar får jag på det hjertligaste tacka dig för det sätt hvarpå du bemött Stella Cleves ovärdiga artikel i »Framåt». Tröttna ej att vara de hederliga kvinnornas förkämpe mot all den uselhet, som hotar att förstöra vårt folk och falskeligen utgifver sig vara ett uttryck af kvinnans sätt att se och tänka i dessa frågor.

Lund 17. 11.

M. R.

Red:n uttrycker sin glädje öfver detta och snarlika meddelanden från så väl S. och M. R. som från B. D. från E. N., från J. H. m. fl.

Till Dagnys läsare. Med anledning af inkomna frågor meddelas att **Göteborgs kvinnoförening** har, efter flera sammanträden och lifliga debatter, beslutat att från och med nästa år upphöra utgifva tidningen »Framåt».

Till Fredrika-Bremer-Förbundet och Dagnys redaktion från nedanstående förläggare insända böcker:

Lars Höckerbergs förlag:

Släktingar och andra Noveller samt två dramatiska utkast. 1886.

P. A. Norstedt & Söners förlag:

Paul Heyses Noveller, öfvers. af A. G. Engberg 1—14. per häfte 0,50.

Turgenjefvs Noveller 6 och 7. **Petuschkof. Vårströmmar. Adelsfolk.**

Från Ryskan öfversatta. 3,—.

Viser på Varmlanske Tongmåle dekta åttå Fredrek på Rannsätt. 1,50.

H. G. Blumenberg, Handbok i gällande Fattigvårdslagstiftning. 2:a uppl. 1,25.

N. Linder, Regler och råd angående svenska språkets behandling i tal och skrift. 2,75.

François Guizot, Den europeiska civilisationens historia. Öfvers. af Spilhammar. 3,—.

W. Billes förlag:

C. G. Bergman, Berättelser af franska författare, med anmärkningar och ordlista. 2,25.

F. Psilanders förlag: Göteborg.

F. Psilander, Franska skriföfningar, företrädesvis afsedda för flickskolor. Göteborg. 0,75.

Gernandts boktryckeriaktiebolag:

Anton Bergh, Skolan och ögat. Föredrag hållet till förmån för Pedagogiska biblioteket i Stockholm. 1885.

Carl Sunesons förlag:

Lotten von Kræmer. Dikter. 2,—.

ERNST WINBERGH, Stockholm.

Garn-, Väfnads- & Tricotaffär.

78 Vesterlånggatan 78

(Hörnet af Jerntorget.)

L. GROLL.

Lager af Garn & Väfnader samt Mattor.

Jerntorget N:o 57 & 80.

Obs. BROR AXELSONS

Guld, Silfver & Nysilfvermagasin.

65 Vesterlånggatan 65

Billigaste priser.

Ny Literatur på ALB. BONNIERS förlag

till salu i alla boklädor.

<i>Roos, Mathilda.</i> Hårdt mot hårdt. Berättelse 3,00	<i>Tolstoy, Leo.</i> Krig och fred. Hi- storisk roman från Napoleonska tiden. 4 del. à 2,25
<i>Hedberg, Tor.</i> Judas. En passions- historia 2,25	— — Från mina barndoms- och ynglingaår 1,75
<i>Wahlenberg, Anna.</i> Små själar. En hvardagshistoria 2,50	Skolkamrater och andra berättel- telser af <i>Elizabeth Wetherell</i> ... 2,50
Berättelser af <i>J. Bemynd. öfvers.</i> Tredje svenska upplagan. Med ett omslag af Jenny Nyström ... 4,50	Innan småttingarne somna. Sa- gor af <i>Louisa M. Alcott.</i> Med 6 teckningar 2,50
<i>Heimburg, W.</i> Gamla frökens historia. Roman 1,75	Hemläkaren. Populär ordbok i sjukvård och helsolära. Med för- ord af professor P. H. Malmsten. 2:a betydligt tillökade och om- arbetade upplagan 5,50 inb. 7,00
<i>Roë, E. P.</i> Millie Jocelyns lef- nadsöden. Berättelse för unga flickor ur lifvet i New-York. Öf- versättning. Kart. 3,50	

Alla meddelanden och sändningar till Dagny böra adres-
seras till Byrån, 19 Lilla Vattugatan.

Anmälan.

Dagny skall verka för Fredrika-Bremer-Förbundets ändamål: »en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt så väl som i socialt och ekonomiskt hänseende».

Hon skall alltså företrädesvis behandla sådana ämnen, hvilka tillhöra Fredrika-Bremer-Förbundets program, samt tillika lemna öfversigter af kvinnofrågans framsteg i utlandet, följa den nyare inhemska litteraturen, särskildt sådana dess alster, hvilka beröra sociala och sedliga frågor, meddela kortare berättelser, biografiska och historiska utkast, m. m.

Äfven vill Dagny öppna en afdelning för korrespondens der äfven olika åsikter i frågor, som tillhöra Förbundets område kunna uttalas.

Dagny utkommer med 1 à 2 tryckark för hvarje månad och skall tillsvidare utgifvas under ledning af S. L—d Adlersparre med bidrag af för saken intresserade personer.

Priset för hel årgång blir:

För medlemmar af Förbundet..... kr. 2,50.

För icke medlemmar..... » 4,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 19 Lilla Vattugatan, personligen eller medelst postanvisning.

Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels (inom Stockholm) på Förbundsbyrån, dels äfven hos hrr Bokhandlare.

Hänvisning till märkligare tidningsuppsatser i sociala och literära ämnen. (Forts. från föreg. häfte).

Augusti—September 1886.

Vårt Land:

- N:o 196. Edisons uppfinningar.
- » 197. Brist på själfkänsla.
- » 499. Ungdomens faror af E. E.
- » 198. Ludovic Halévy, L'Abbé Constantin. Anm. af C. D. W.
- » 203. Jens Nørregaard, Ingemanns Digterstilling. Anm. af C. D. W.
- » 208. Lifränteanstalterna och arbetarefrågan.
- » 210. B. Medelålderns faror af E. E.
- » 111. Rob. Ingersoll, Fria Tankar. Anm. af C. D. W.
- » 212, 213. Näs Slöjdlärareseminarium.
- » 217. Resor, rön och reflexioner.
- » 218. L. v. Kræmer, En kämpande ande. Anm. af C. D. W.
- » 220. Ett religiöst socialistiskt samfund.
- » 222. När dagen svalkas af E. E.
- » 226. N. P. Ödman, Resebilder.